De parel Slichtenhorst

drager van een aantrekkelijke leefomgeving voor inwoners Nijkerk

Input bewonersparticipatie Gebiedsuitwerking Slichtenhorst

door Stichting Slichtenhorst

STICHTING
SLICHTENHORST

14-5-2024

Het gebied Slichtenhorst

op papier voor de tekentafel

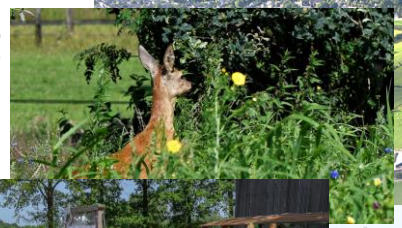

STICHTING
SLICHTENHORST

Het gebied Slichtenhorst

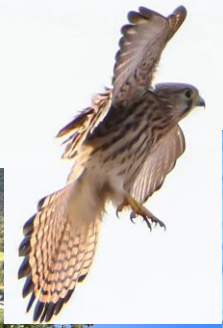
In beeld voor de beleving

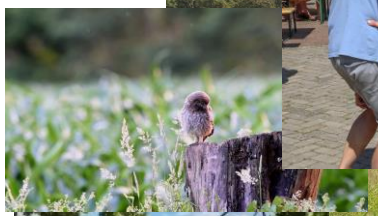
(bron Graphic sound en H van den Burg)

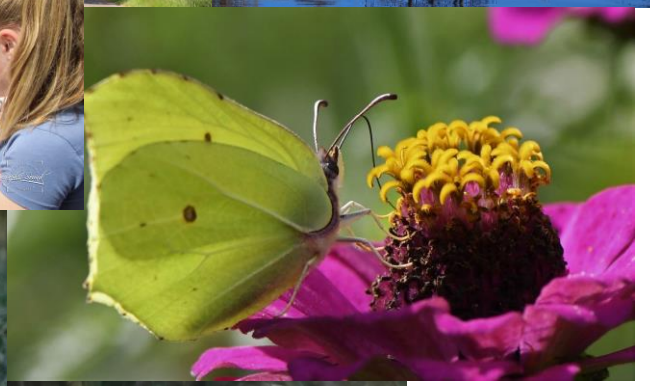
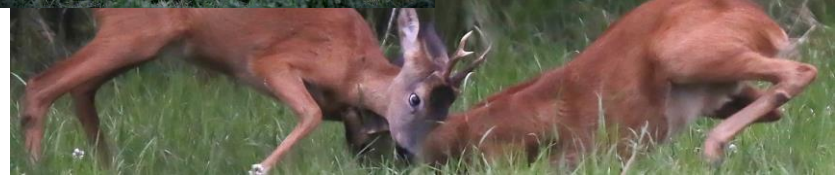

14-5-2024

STICHTING SLICHTENHORST

Inhoudsopgave

1. Aanleiding
2. Mindmap Slichtenhorst
3. Belangrijkste dragers van gebied Slichtenhorst van oudsher
4. Aanvullende functies van gebied Slichtenhorst
5. Gevolg huidige ontwikkelingen voor Slichtenhorst
6. Belangrijkste toekomstige kwaliteitswaarden gebied Slichtenhorst
7. Kernwaarden, thema's en opgaven Gemeente Nijkerk
8. Slichtenhorst drager aantrekkelijke leefomgeving
9. Concrete ideeën en mogelijkheden om te toetsen en uit te werken
10. Vlekkenplan
11. Samenvattend en voorstellend
12. Gezamenlijk verder werken aan…
13. Contact

STICHTING SLICHTENHORST

Aanleiding Gebiedsuitwerking St. Slichtenhorst(1)

Ontwikkelingen met grootste impact voor invulling landelijke gebied Slichtenhorst

- **Omgevings- en Mobiliteitsvisie gemeente Nijkerk**
  - Versie 1.0 : eenzijdige invulling Slichtenhorst gericht op woningbouw en nieuwe wegen, geen balans in totale integrale invulling van waarden, thema's
  - RES
  - invulling Slichtenhorst voor grootschalige windmolens en grote zonnevelden
- **Regiodeal Amersfoort**
  - invulling Slichtenhorst voor woningbouw (voor andere gemeenten)
- **Verstedelijkings visie Regio Food Valley**
  - invulling Slichtenhorst nieuwe infrastructuur en woningbouw voor de regio
- **Perspectief Landelijk Gebied**
  - invulling Slichtenhorst is niet duidelijk
- **Toename van recreatief en sportief gebruik**
  - Sinds Corona, door aanleg nieuwe wijken, door gebrek overige uitloopgebieden op loop afstand

STICHTING SLICHTENHORST

Aanleiding Gebiedsuitwerking St. Slichtenhorst(2)

Algehele reactie op genoemde ontwikkelingen met grootste impact voor invulling landelijke gebied Slichtenhorst

- **Externe stakeholders** grote invloed op Omgevingsvisie 1.0/2.0 (Provincies Utrecht/Gelderland, Rijk, Prorail, NS, Regio's, Ministeries)
- **Gebrek aan totaalvisie** in Omgevingsvisie 1.0 voor gehele gebied Slichtenhorst
- **Onbalans tussen belangen inwoners** van de eigen Gemeente Nijkerk versus belangen van andere gemeenten/regio's, project ontwikkelaars.
- **Algemeen belang Slichtenhorst in het totaal onderbelicht:**
  - Behouden en versterken van geheel Slichtenhorst is juist waardevol voor de groeiende gemeente Nijkerk
  - Historische waarden, unieke slagen- en kampen-landschap en huidige natuur in de directe leefomgeving van de huidige en toekomstige inwoners van de gemeente Nijkerk behouden
  - Totale geheel en samenspel aan belevingswaarden van Slichtenhorst behouden

Aanleiding Gebiedsuitwerking St. Slichtenhorst (3)

Initiatieven inwoners

Groep proactieve inwoners heeft de handschoen opgepakt om vanuit positieve insteek mee te denken over invulling gebied Slichtenhorst

Vraagstelling

- Hoe kan gehele gebied Slichtenhorst juist een sterke en groeiende drager blijven van een aantrekkelijke leefomgeving voor de inwoners van Nijkerk?

Resultaat

- Als stakeholder een partner te zijn bij de realisatie van de gebiedsontwikkeling Slichtenhorst
- Schrijven gebiedsuitwerking Slichtenhorst
- Speerpunten vormgeven in Mindmap Slichtenhorst
- Gebiedsuitwerking en Mindmap verwerken in Biografie Slichtenhorst gemeente

MIND MAP

SLICHTENHORST

Hoe kan gehele gebied Slichtenhorst juist een drager van een aantrekkelijke leefomgeving voor inwoners van Nijkerk zijn en kunnen de belangrijkste waarden van het gebied behouden en versterkt worden?

Maatschappelijke bijdragen per functie:

- Vitaliteit mens en/of gebied
- Duurzaamheid
- Biodiversiteit
- MVO gedreven Economie
- Klimaatadaptatie

- Inwoners
- Detailhandel
- Horeca
- Verwerkers

⟷

- Werk
- Lokale afzet
- Natuur incl
- Behoud landselementen
- Grond eigenaren

AGRARISCH

- Cultuur
- Educatie
- identiteit

CULTUUR HISTORIE

MONUMENTEN

- Faciliteren
- Herstel
- Streek eigen beplanting
- Hitte stress

NATUUR

- Werk
- Behoud landschapselementen

BEDRIJVEN LANDELIJK GEBIED

SLICHTENHORST

WATER

- Berging
- Toevoer
- Afvoer
- Beken
- Poelen/ kolken

WONEN

- Natuur inclusief
- Afzet markt
- Behoud en beheer karakteristieke erven

ENERGIE

- Opwekking
- Werk
- CO2 neutraal

SPORT (BUITEN)

- Ontmoeting
- Gezondheid
- Werk

RECREATIE

- Ontmoeting
- Gezondheid
- Werk

Identiteitsdragers:

- Landgoed
- Brede Beek
- Houtwallen
- Geriefbosjes
- Poelen
- Engen
- Wild
- Lint van slichtenhorst
- Slagen-Kampen landschap
- Openlandschap
- Boerderijen met (rieten) wolfskap
- Veen- en zandgronden
- Monumenten

Initiatief inwoners

Een Groep proactieve inwoners heeft de handschoen opgepakt om vanuit positieve insteek mee te denken over invulling gebied Slichtenhorst. Ze schrijven een gebiedsuitwerking Slichtenhorst en dragen bij als stakeholder aan de realisatie ervan.

STICHTING SLICHTENHORST

GELDERS ENERGIEAKKOORD

Leefbaarheidsalliantie Gelderland

Belangrijkste dragers gebied Slichtenhorst van oudsher (1)

Opbouw gebied Slichtenhorst oorspronkelijk

Natuur → In en rondom Breede Beek, Strijlandse Beek, De Nieuwe Laak, bos,houtwallen, fauna, flora

Water → afwatering, berging en toevoer, waterrijk gebied, toevoer water naar Nijkerk

Agrarische activiteiten → behoud verkaveling, Slagen-Kampen-landschap met deels openlandschap, engen, Geriefbosjes

Cultuurhistorie en Monumenten -> Rijke historie, 22 zichtbare monumenten

Belangrijkste dragers gebied Slichtenhorst van oudsher (2)

Welke ontwikkeling hebben de dragers van gebied Slichtenhorst door gemaakt:

- **Eerst was er natuur** → Breede Beek, engen, hei, bos, moeras,
- **Ontstaan nederzettingen** → boeren, edelen, kloosters, handel in eieren, tabak, enz
- **Ontstaan slagen landschappen →** cultiveren heidegebieden, geen ruilverkaveling
- **Later bebouwing** → lintbebouwing en toename geclusterde woningbouw
- **Laatste decennia:**
  - Agrarische activiteiten nemen af,
  - Recreatieve activiteiten en economie neemt toe
  - Boerderijen worden vrijstaande woningen of bedrijven die grondgebonden zijn: wijngaard, hoveniers, paardenhouderijen etc
  - Opkopen agrarische gronden voor speculatie toekomstige woningbouw projecten

STICHTING SLICHTENHORST

Aanvullende functies gebied SH

Welke functies zijn door de jaren heen aan de historische dragers toegevoegd:

- Wonen: woonboerderijen-woonerven
- Recreatie
- Buitensport
- Bedrijven landelijk gebied
- Energie opwek op daken
- Mobiliteit - sluipverkeer

STICHTING SLICHTENHORST

Gevolg huidige ontwikkelingen voor Slichtenhorst

Wat als we de ontwikkelingen op zijn beloop laten?

- Afname natuur
- Verdwijnen agrarische grond met kans op toename bebouwing
- Verdwijnen cultuur-historische beeld en - landschap
- Zichtbaarheid van monumenten verdwijnt (zie verstopte monumenten Nautena)
- Verdwijnen houtwallen, sloten en poelen
- Verdwijnen leefgebied wild
- Afname biodiversiteit
- Verlies bijdrage aan voorkomen hittestress
- Wateroverlast versus verdroging
- Minder plek om veilig te kunnen recreëren en te ontspannen/sporten
- Verstedelijking
- Landschappelijke verrommeling door zonnepaneelvelden en grote windmolens

Belangrijkste toekomstige kwaliteitswaarden gebied Slichtenhorst

Kwaliteitswaarden van het gebied:
Waarden die van belang zijn voor de leefbaarheid in het gebied en waar opgaven aan hangen voor de overheid

Voor Slichtenhorst hebben we kwaliteitswaarden benoemd:

Vitaliteit: mens, dier en natuur

Duurzaamheid: activiteiten en gebouwen

Biodiversiteit: versterken flora en fauna

Economie en maatschappelijk ondernemen: combineren agrarische, recreatieve en andere bedrijfsmatige dragers met bijdrage aan gemeenschap

Klimaatadaptie: ruimte voor klimaat adaptieve gebiedsinvulling

Kernwaarden, Thema's en Opgaven uit beleidsstukken gemeente Nijkerk

Kernwaarden van de gemeente Nijkerk uit Omgevingsvisie

(H3.2 va p57): (in slides Kernwaarden, Thema's en opgaven zijn spontane voorbeelden/invallen door Stichting Slichtenhorst toegevoegd)

1. **Balans**
    a. (duurzame ontwikkeling)
    b. inclusief, energiek, duurzaam, ondernemend, veilig, met zorg voor onze ruimte, 3 P's
2. **Ontwikkelingen passend bij de maat en de schaal van de gemeente**
    a. Kwaliteit voor kwantiteit
    b. Identiteit van gebied is uitgangspunt, historie staat centraal, wat zijn de essentiële kwaliteiten van gebied,dragers van identiteit.
    c. Gebiedskwaliteiten bepalen, investering in kwaliteit bepalen, beschermen, meerwaarde vaststellen
3. **Verbinden**
    a. ondernemer en inwoners verbinden,
    b. co-creatie, betrokkenheid inwoners vergroten,
    c. verbinden fysiek en sociaaldomein (gemeenschappelijke belangen),
    d. economisch verbinden.

STICHTING SLICHTENHORST

Kernwaarden, Thema's en Opgaven uit beleidsstukken gemeente Nijkerk

Thema's van de gemeente Nijkerk uit de Omgevingsvisie

(H3.1 p.38)

1. **Wonen**
2. **Werken**
    a) Vitale economie, partners in verduurzaming, sociale samenhang, identiteit
    b) Producten weten te maken en vermarkten in de regio , lokaal geworteld en bijdrage aan samenleving
    c) Makers en doeners MKB, familiebedrijven, foodcluster
    d) Agrarische sector onder druk
    e) Vrijetijdseconomie
    f) Duurzame inclusieve samenleving en duurzame leefomgeving.
    g) Efficiënt zijn om verdienvermogen van economie te vergroten op manier waarbij iedereen mee kan doen en die duurzaam is.
    h) Detailhandel belangrijk. Woon werk in balans.
3. **Recreatie/toerisme**
    a) Ontwikkelen wandel- en fietspaden (aansluiten op bestaande klompenpaden, educatieve borden over het gebied, monumentenroute, (ontdek de plek: oorlogsroute)
    b) Mogelijkheden voor technische moutainbike track, aanleg ruiterpaden, hardloop trainingsparcour.
    c) Overnachtingslocatie
    d) Rustpunten voor recreanten

STICHTING SLICHTENHORST

Kernwaarden, Thema's en Opgaven uit beleidsstukken gemeente Nijkerk

Vervolg Thema's van de gemeente Nijkerk uit de Omgevingsvisie

(H3.1 p.38)

4. **Voorzieningen:**
    a) behoud voorzieningen in kernen, evenwichtige spreiding over de kernen. Exploitatie door stichting /verenigingen.
5. **Multifuctioneel gebruik**
    a) maatschappelijk voorzieningen bij nieuwe woonwijken obv onderzoek
6. **Stimuleren ruimtelijk een gezonde leefstijl**
    a) bewegen en ontmoeten
7. **Behoud vitaal verenigingsleven**
    a) Bij toename woningen moeten ook de maatschappelijk voorzieningen naar behoefte toenemen
    b) aandacht voor bestaande rijverenigingen en hun maatschappelijke functie (ontmoeten, jeugd, evenementen)
8. **Sporten en spelen**
    a) verplaatsen voorzieningen voor realisatie woningen, beter faciliteren in openbare ruimte aanleggen van beweegpleinen, hardlooproutes, wandelpaden speelplekken etc. ;integraal projectontwikkeling wijken. culturele events (Slichtenhorst Event, buitentheater)
9. **Mobiliteit**
    a) verkeers- en sociale veiligheid, toename fiets verkeer, toename gemotoriseerd verkeer, ruimte voetgangers en fiets behouden en creëren,

STICHTING SLICHTENHORST

Kernwaarden, Thema's en Opgaven uit beleidsstukken gemeente Nijkerk

vervolg Thema's van de gemeente Nijkerk uit de Omgevingsvisie

(H3.1 p.38)

10. Landelijk gebied:

1. kernen omringen natuur en landschap
2. kernen omringt door natuur en landschap
    1. **Inrichting steekwoorden:**
        1. veehouderij, akkerbouw, polder, cultuurhistorische kernkwaliteiten, landgoederenlint Slichtenhorst, aanwezige natuurwaarden (parels), aantrekkelijk recreatie
    2. **Visie:**
        1. versterken ecologische waarden van deze gebieden (op agenda rijksoverheid)
        2. behoud biodiversiteit als verbinding tussen Heuvelrug en Veluwe.
        3. Natuurkwaliteit op orde brengen: versterken natuur landelijk gebied, versterken natuur in randen bebouwing, recreatie zonering, natuur inclusieve wind- en zon energie
        4. Norm recreatie en natuur 500m2 per nieuw te bouwen woning.
        5. Landbouw: cultuurlandschappen, diversiteit in bodem
        6. Bijdrage aan verminderen stikstof belasting
            1. Financiering van maatschappelijk diensten: behoud groen en blauw kost geld.
        7. Wonen, werken en recreëren: rust en ruimte, gezonde en veilige omgeving

STICHTING SLICHTENHORST

Slichtenhorst: drager aantrekkelijke leefomgeving

Hoe kunnen de dragers, functies kwaliteitswaarden van Slichtenhorst de opgaven/thema's en beleid van Gemeente Nijkerk versterken?

Wat opvalt:
- Veel overlap in opgaven en thema's gemeente i.r.t de dragers, functies en toekomstige kwaliteitsdragers van Slichtenhorst

Logische conclusies:
- Slichtenhorst niet bebouwen en vooral inzetten voor realisatie van de overlappende opgaven en thema's.

Visie Stichting Slichtenhorst:
- Toekomst van Slichtenhorst is de huidige bijdrage aan de leefbaarheid voor de inwoners van de Gemeente Nijkerk benutten, versterken en aanvullen.

Dragers Slichtenhorst versterken en toekomstbestendig maken:
- **Natuur**: in de kern rustgebieden versus betere toegankelijkheid in randen, stimuleren biodiversiteit
- **Water**: berging hemelwater in gebied zelf
- **Agrarische activiteiten**: omvormen naar toekomstbestendig, natuurinclusief en lokaal, natuurbeheer als inkomstenbron
- **Cultuurhistorie en Monumenten:** behouden, educatie, verbeteren toegankelijkheid
- **Recreatie en Sport**: aanleggen bij gebied passende voorziening, veilig recreëren
- **Energie**: warmtetransitie buitengebied, optimaal benutten daken
- **Mobiliteit**: autoluw, veiligheid

STICHTING SLICHTENHORST

Concrete ideeën en mogelijkheden om te toetsen en uit te werken op gebied van:

- Natuur
- Water
- Agrarische activiteiten
- Cultuurhistorie en Monumenten
- Recreatie en Sport
- Energie
- Mobiliteit

Natuur

- **De Breede Beek versterken met strook natuur**
  - bomen en struikgewas, voetpad, wilde eetbare vruchten voor mens en dier
- **Bescherming flora-fauna**
  - Monumentale bomen, houtwallen en heggen herstellen, wildbeheer
- **Groene overgangsbuffer** tussen woningbouw en agrarisch/natuur
- **Rustgebied voor wild**
- **Houtwallen de hoogteverschillen versterken** om microklimaten te creëren ter verbetering biodiversiteit

STICHTING SLICHTENHORST

Water

- **Waterpeil beheer**
- **Opvang in het veld** (herstel of aanleg kolken)
- **Aanleggen grote poelen voor waterberging**
  - met natuurvriendelijke oevers (opvang hemelwater bebouwde kom)
- **Kwelwater bronnen beschermen**
  - Slichtenhorst heeft kwelbronnen
  - Kwel heeft hoge natuurwaarde
- **Functioneel watersysteem**
  - Kennen en benutten watersystemen voor toekomstbestendig beheer
- **Verdiepen/ verbreden watergangen**
  - In relatie met cascade – natuurrijke oevers
  - Vasthouden van water in het gebied
- **Beken samen laten komen in grote poel/waterberging (i.c.m. recreatie)**

STICHTING SLICHTENHORST

Agrarische activiteiten (1)

- **Agrarische bestemming niet wijzigen: tijd en ruimte voor transitie**
  - Ontwikkelen en toepassen nieuwe technologieën, nieuwe gewassen.
  - Precisie Landbouw inzetten voor voedselproductie in historisch gevormde Slagen-Kampen Landschap, samenwerking /proeftuin voor Wageningen en Delft
  - Faciliteren en stimuleren agrarische percelen omzetten in bos: voedselbos/ recreatie
  - Voedselhagen, heggen
  - Natuur als buffer tussen woonwijken/wegen en landelijk gebied
  - Eiwittransitie: stimuleren ingang gezette overgang van dierlijk naar plantaardige productie incl. fruit

Agrarische activiteiten (2)

“Verbindend Voedsellandschap Slichtenhorst”

Bron Evelyn Derksen
“Plantschap.nl”; Beleef Slichtenhorst Event 2024

- **Voedselproductie lokaal**:
  - “Vers Lokaal Slichtenhorst” is gestart
  - Boerderijwinkel
  - (Nijkerk, Hoevelaken, Nijkerkerveen, Vathorst),
- **“Herenboer - concept”**
  - Idee ontwikkelen voor Slichtenhorst gebied: akkerbouw grote diversiteit in gewassen, uitzoeken welke gewassen geschikt, fruitteelt, extensieve veeteelt (rundvee, pluimvee, wolvarkens, schapen), voedselbossen, wijngaard behouden
- **Kringloop landbouw**

Cultuurhistorie en Monumenten

- **Lint van Slichtenhorst**
  - Beschermen van landschappelijke, historische en de monumentale waarden die een erfgoed ensemble vormen.

- **Cultuur**
  - Ontwikkelen historische routes voor wandelaars/fietsers over ontstaan en ontwikkeling gebied Slichtenhorst.
  - Bewustzijn identiteit van gebied draagt bij aan cohesie bewoners en gebruikers van gebied
  - Actieve kennisoverdracht over het gebied door lezingen, activiteiten en kennis borden

- **Behoud en stimuleren herstel Slagen- en Kampenlandschap**

Recreatie en sport

- **Aanleg paden voor fietsers/wandelaars/ruiters/vrije ruimte sporters**
  - nieuwe paden door het gebied, veldjes
- **Combineren paden met “Recreatie Hub”(tussen spoor en Oude Amerfoortse weg)**
  - bos met daarin functie: voedselbos, klimbos, recreatie, sport, cultuur (openluchttheater) en educatie (i.s.m. IVN)
- **“Recreatie Hub” verbreden**
  - aansluiting zoeken met andere gemeenten qua klompenpaden, fietsnetwerk en andere recreatie
- **Bermen (verbreden) en onderdeel maken van recreatieve functie**
  - onverhard hardlooppad, wandelpad, moutainbike track en of ruiterpad
- **Behouden en versterken maneges**
  - ivm maatschappelijke functie jongeren: buiten bewegen, mentaal welzijn, sociale vaardigheden, educatie en evenementen
  - functie centreren en aanvullende functies als ruiterpaden op aan laten sluiten
- **Dagrecreatie**
  - Bezoekers Nijkerk, combinaties met Nijkerk aan Zee, bezoekers B&B’s, campings

STICHTING SLICHTENHORST

Energie

- Lokale verwerking/benutting biomassa
  - Impuls voor uitbreiden houtwallen
  - Impuls voor onderhoud houtwallen
  - Van houtwal naar pellet
- Clustering benutten warmtebron
  - “Wonen op kluit = energie buren”
- Gezamenlijke Energiescan buitengebied
- Gezamenlijke inkoop warmtepomp, zonnepanelen, isolatie

STICHTING SLICHTENHORST

Mobiliteit

- **Autoluw houden van de binnenwegen in gebied Slichtenhorst**
  - betere veiligheid te creëren voor fietsers, voetgangers en andere recreatieve gebruikers
  - Scheiden van gebruikers: voetgangers en ruiters apart
- **Auto te gast**
- **Mobiliteitsplan ter voorkoming sluipverkeer ivm woningbouw**
  - Terschuur/Zwartebroek/ ontsluiting plan Klaarwater Hoevelaken
- **Mobiliteitsplan verkeersaantrekkende rondweg (N301) door Gebied Slichtenhorst/ Luxool tbv veiligheid fietsers en voetgangers buitengebied**

Concrete ideeën als vlekkenplan

Een eerste impressie om de functies schetsmatig te plotten op een kaart

STICHTING SLICHTENHORST

Samenvattend en Voorstellend

Samenvattend

- Stichting Slichtenhorst heeft een visie voor het gebied Slichtenhorst
- Stichting Slichtenhorst heeft de dragers van het gebied Slichtenhorst benoemd en getoetst aan het beleid en de visies van de Gemeente Nijkerk
- Stichting Slichtenhorst levert een actieve bijdrage met betrekking tot de plannen voor het gehele gebied Slichtenhorst (proactieve stakeholder)

Voorstellen voor vervolg:

Stichting Slichtenhorst stelt voor:

- Afstemmingen haalbaarheid ideeën
- Uitwerken haalbare ideeën en voorstellen
- Deelname aan diverse “tafels”
- Te participeren in de totstandkoming van de Gebiedsuitwerking Slichtenhorst en in alle overige trajecten die impact hebben op het gebied Slichtenhorst
- Integraliteit met Regionaal Perspectief Landelijk Gebied bewaken

STICHTING SLICHTENHORST

In gezamenlijkheid verder werken aan een toekomstbestendige gebiedsvisie en biografie voor Slichtenhorst

- **Verder afstemming met inwoners over participatieplan gemeente**
- **Toetsen van ideeën op haalbaarheid met gemeente en andere stakeholders**
- **Samenwerken met Nijkerkse verenigingen, stichtingen en overige organisaties**
  - Voorstellen en mogelijkheden toekomst gebied Slichtenhorst combineren met elkaar versterkende organisaties (zoals IVN, Museum Nijkerk, Monumentenzorg, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, AOK, LTO, Vers Lokaal Slichtenhorst etc.)
  - Sport en bewegen: buiten fysieke en mentale gezondheid bevorderen
  - Ontmoeten: sociale omgeving in groen, rust, water
  - Rij verenigingen : uitloopgebied ruiters
- **Integraal denken borgen ->** Hoe houden we overzicht met elkaar?
- **Potentieel haalbare ideeën uitwerken ->**Budget nodig vanuit gemeente /provincies, subsidiemogelijkheden etc.
- **Op welke manier kan gemeente faciliteren bij benadering en betrekken grondeigenaren**
- **Hoe inhoud blijven geven aan co-creatie ->** Participatieplan en -momenten goed benutten en gemeente proactief voeden met kennis en informatie.

STICHTING SLICHTENHORST

Contact

Vragen of behoefte aan toelichting?

- De Stichting Slichtenhorst staat u graag te woord over de inhoud en totstandkoming van dit document.
- Deze concept Gebiedsuitwerking Slichtenhorst is een richtinggevend dynamisch document.

Contactgegevens:

Namens Stichting Slichtenhorst:

- Bert van de Pol Mob-06 218 409 17
- Rolinka van Markus Mob-06 291 293 57